

Hindi Urdu for Health

The Practice of Medicine in Hindi and Urdu

repositories.lib.utexas.edu/handle/2152/64261

Hindi Urdu Flagship | South Asia Institute | Department of Asian Studies | The University of Texas at Austin

---

Ethics & Culture

Ethics in medicine is not a new concern. But it has become much more pronounced in modern times. The issues involved may range from right diagnosis and right treatment to the fees charged to patients, and the administration of insurance and medical bills. This issue cuts across all genres of medicine, traditional as well as conventional. In this section we have video clips that inform us about how doctors following different medical systems talk about fees and ethics in their practice.

WHY PEOPLE ARE FORCED TO USE ALLOPATHY

Video URI: hdl.handle.net/2152/67988

Contents:

Hindi Transcription	2
Hindi Vocabulary	3
Hindi Questions	4
Urdu Transcription	5
Urdu Vocabulary	6
Urdu Questions	7

Hindi Transcription

नाम बतायें और बतायें कि कितने समय से आप इस इलाके में हैं?

मेरा नाम राम प्रताप जिंदल है और मैं 62 वर्ष से यहीं रह रहा हूँ...

तो ये बतायें कि अपने जीवन में आप कभी बीमार पड़े हों या आपके परिवार के लोग बीमार पड़े हों, तो किस तरह का ईलाज आपने किया है?

वैसे तो ज्यादातर अंग्रेजी ईलाज किया है, लेकिन इस दवाखाने से, ये जो नगर निगम का है, बराबर में, यहां से दवाई लेते हैं... पहले कविराज थे तो उस टाइम में तो दवाई मिलती थी, अब दो साल हो गये यहां दवाईयां हैं ही नहीं... जब भी आओ, दवाई नहीं है... कोई दवाई नहीं होती... अगर कोई ईलाज कराने जायेंगे भी तो वो बाहर की दवाई लिखती हैं... तो उससे कोई फायदा नहीं है... जब बाहर की ही दवाई लेनी है तो फिर आदमी या तो जोशी रोड़ चला जाता है, वहां पर दिल्ली सरकार का हॉस्पिटल बना हुआ है उसके... ज्यादातर पेट की बीमारियों के लिये जो है वो देसी ईलाज चाहिये... वो अंग्रेजी, अंग्रेजी उससे ठीक नहीं होता...

तो देसी ईलाज में क्या खास बात आपको लगती है, जिसकी वजह से लोग देसी ईलाज कराते हैं?

एक तो उसके अंदर ये है कि वो, कोई भी, वो, कोई भी, वैसी बीमारी, जैसे, कोई, मतलब उसकी दवाई नुकसान नहीं देती हैं, देसी ईलाज की... लेकिन मुसीबत तो ये है कि अब 62 वर्ष के हम हो गये... अब कमाते नहीं, धमाते नहीं, कुछ नहीं करते... तो अब ऐसे आदमी को तो अगर ये कांफ़रेंशन की डिस्पेंसरियां बनी हुई हैं, ये दो-दो साल, तीन-तीन साल से इनपे दवाई नहीं आती... मैडम तै जा कै पूछो, डॉक्टर साहब से पूछो, कहते हैं हमारे पास दवा नहीं है... बाहर की दवाई लिखती हैं... अच्छा, बाहर की दवाई ले भी लें, तो मान लो अगर वो दवाई तुम्हारे को सूट नहीं कर रही, तो अगले दिन वो कह देते हैं, दो दिन बाद, के ये दवाई बदल दो... अब वो दवाई लाईन में लग गई... तो उससे तो काम नहीं चलेगा ना... ये फरक है...

तो क्या इस वजह से लोग ज्यादा अंग्रेजी ईलाज, या ऐलोपैथी जिसको बोलते हैं, इसी वजह से लोग ऐलोपैथी की तरफ ज्यादा जाते हैं?

हां, ऐलोपैथी की तो ज्यादातर, मेरे अपने हिसाब से, ज्यादातर, पेट-वेट के चक्कर में ज्यादा जाते हैं... और वैसे पेट से ही बीमारियां ज्यादा होती हैं... लेकिन यहां पर जो पहले कविराज थे, वो तो वैद्य जो थे, अच्छे थे, उनके टाइम में दवाईयां भी आती थीं... और एक आधा दवाई अगर बाहर से लेनी भी पड़े तो कोई दिक्कत नहीं थी... लेकिन अब ये दवाई ये आती नहीं है... डॉक्टर क्या करे बिचारी, वो कहती है, मेरे पास दवाई आती नहीं... कॉन्फ़रेंशन मुझे दवाई नहीं देती, जा के कहीं भी कह दो... वो ये साफ़ कहती हैं... तो अब बाहर से ही दवाई लेनी है तो लोग-बाग सोचते हैं, इतना पैसा नहीं है, ये सब गरीब तबके के लोग हैं, तो ये जोशी रोड़ चले जाते हैं... वहां से दवाई, वहां से दवाई मिल जाती है आराम से...

अंग्रेजी ईलाज वाली?

हां... वहां से दवाई मिल जाती है...

मेहरबानी...

Hindi Vocabulary

Please tell (me) your name	नाम बतायें
How long are you in this area	कितने समय से आप इस इलाके में हैं
Sometimes may be sick	कभी बीमार पड़े हों
Family members are sick	परिवार के लोग बीमार पड़े हों
What kind of treatment	किस तरह का ईलाज
Most	ज्यादातर
English/western treatment	अंग्रेजी ईलाज
From the hospital	दवाखाने से
Close by	बराबर में
Take medicine	दवाई लेते हैं
Traditional doctor	कविराज
Medications, drugs	दवाईयां
Medicine	दवाई
Advantage, benefit, gain, profit, use	फायदा
Most	ज्यादातर
For stomach ailments	पेट की बीमारियों के लिये
Traditional treatment	देसी ईलाज
What an unusual thing	क्या खास बात
Loss	नुकसान
Trouble, difficulty	मुसीबत
We do not have drugs	हमारे पास दवा नहीं है
Prescribes medicine from outside	बाहर की दवाई लिखती हैं
Isn't suiting	सूट नहीं कर रही
Will not work	काम नहीं चलेगा
Difference	फरक
For this reason	इस वजह से
It's the stomach from where diseases arise	पेट से ही बीमारियां ज्यादा होती हैं
Traditional doctor	कविराज

Physician	वैद्य
Problem	दिक्कत
Speak clearly	साफ कहती हैं
You have to buy medication from outside	बाहर से ही दवाई लेनी है
Folks	लोग-बाग
Poorer groups of people	गरीब तबके के लोग हैं

Hindi Questions

राम प्रताप जिंदल जी को एलोपैथी दवा लेनी क्यों ज़रूरी पड़ जाती है?

- 1 दवाखाना बहुत दूर है
- 2 दवाखाने में खास दवाएँ ही मिलती हैं
- 3 दवाखाने में दवा नहीं मिलती है
- 4 एलोपैथी की दवाएँ आसानी से मिल जाती हैं

Urdu Transcription

نام بتائیں اور بتائیں کہ کتنے سمنے سے آپ اس علاقے میں ہیں؟

میرا نام رام پرتاپ جندل ہے اور میں 62 برس سے یہیں رہ رہا ہوں۔۔۔

تو یہ بتائیں کہ اپنے جیون میں آپ کبھی بیمار پڑے ہوں یا آپ کے پریوار کے لوگ بیمار پڑے ہوں، تو کس طرح کا علاج آپ نے کیا ہے؟

ویسے تو زیادہ تر انگریزی علاج کیا ہے، لیکن اس دواخانے سے، یہ جو نگر نگر کا ہے، برابر میں، یہاں سے دوائی لیتے ہیں۔۔۔ پہلے کوراج تھے تو اس ٹائم میں تو دوائی ملتی تھی، اب دو سال ہو گئے یہاں دوائیاں ہیں ہی نہیں۔۔۔ جب بھی آؤ، دوائی نہیں ہے۔۔۔ کوئی دوائی نہیں ہوتی۔۔۔ اگر کوئی علاج کرانے جائینگے بھی تو وہ باہر کی دوائی لکھتے ہیں۔۔۔ تو اس سے کوئی فائدہ نہیں ہے۔۔۔ جب باہر کی ہی دوائی لینی ہے تو پھر آدمی یا تو جوشی روڈ چلا جاتا ہے، وہاں پر دلی سرکار کا ہاسپٹل بنا ہوا ہے اس کے۔۔۔ زیادہ تر پیٹ کی بیماریوں کے لئے جو ہے وہ دیسی علاج چاہیے۔۔۔ وہ انگریزی، انگریزی اس سے ٹھیک نہیں ہوتا۔۔۔

تو دیسی علاج میں کیا خاص بات آپ کو لگتی ہے، جس کی وجہ سے لوگ دیسی علاج کراتے ہیں؟

ایک تو اس کے اندر یہ ہے کہ، کوئی بھی، وہ، کوئی بھی، ویسی بیماری، جیسے، کوئی، مطلب اس کی دوائیاں نقصان نہیں دیتی ہیں، دیسی علاج کی۔۔۔ لیکن مصیبت تو یہ ہے کہ اب 62 برس کے ہم ہو گئے۔۔۔ اب کماٹے نہیں، دھماٹے نہیں، کچھ نہیں کرتے۔۔۔ تو اب ایسے آدمی کو تو اگر یہ کارپریشن کی ڈسپینسریاں بنی ہوئی ہیں، یہ دو دو سال، تین تین سال ہوتے ہیں کہ ان پہ دوائی نہیں آتی۔۔۔ میڈم تے جا کے پوچھو، ڈاکٹر صاحب سے، کہتے ہیں ہمارے پاس دوا نہیں ہے۔۔۔ باہر کی دوائی لکھتی ہیں۔۔۔ اچھا، باہر کی دوائی لے بھی لیں، تو مان لو اگر وہ دوائی تمہارے کو سوٹ نہیں کر رہی، تو اگلے دن وہ کہہ دیتے ہیں، دو دن بعد، کے یہ دوائی بدل دو۔۔۔ اب وہ دوائی لائن میں لگ گئی۔۔۔ تو اس سے تو کام نہیں چلیگا نہ۔۔۔ یہ فرق ہے۔۔۔

تو کیا اس وجہ سے لوگ زیادہ تر انگریزی علاج، یا ایلوپیتھی جس کو بولتے ہیں، اسی عجم سے لگے ایلوپیتھی کی طرف زیادہ جاتے ہیں؟

ہاں، ایلوپیتھک کی تو زیادہ تر، میرے اپنے حساب سے، زیادہ تر، پیٹ ویٹ کے چگر میں زیادہ تر جاتے ہیں۔۔۔ اور ویسے پیٹ سے ہی بیماریاں زیادہ ہوتی ہیں۔۔۔ لیکن یہاں پر جو پہلے کوراج تھے، وہ تو ویدیہ جو تھے، اچھے تھے، ان کے ٹائم میں دوائیاں بھی آتی تھیں۔۔۔ اور ایک آدھا دوائی اگر باہر سے لینی بھی پڑے تو کوئی دقت نہیں تھی۔۔۔ لیکن اب یہ دوائی یہ آتی نہیں ہے۔۔۔ ڈاکٹر کیا کرے بیچاری، وہ کہتی ہے، میرے پاس دوائی آتی نہیں۔۔۔ کارپریشن مجھے دوائی نہیں دیتی، جا کے کہیں بھی کہہ دو۔۔۔ وہ یہ صاف کہتی ہیں۔۔۔ تو اب باہر سے ہی دوائی لینی ہے تو لوگ بھاگ چھوڑتے ہیں، اتنا پیسہ نہیں ہے، یہ سب غریب طبقے کے لوگ ہیں، تو یہ جوشی روڈ چلے جاتے ہیں۔۔۔ وہاں سے دوائی، وہاں سے دوائی مل جاتی ہے آرام سے۔۔۔

انگریزی علاج والی؟

ہاں۔۔۔ وہاں سے دوائی مل جاتی ہے۔۔۔

مہربانی۔۔۔

Urdu Vocabulary

Please tell (me) your name	نام بتائیں
How long are you in this area	کتنے سمے سے آپ اس علاقے میں ہیں
Sometimes may be sick	کبھی بیمار پڑے ہوں
Family members are sick	پریوار کے لوگ بیمار پڑے ہوں
What kind of treatment	کس طرح کا علاج
Most	زیادہ تر
English/western treatment	انگریزی علاج
From the hospital	دواخانے سے
Close by	برابر میں
Take medicine	دوائی لیتے ہیں
Traditional doctor	کوراج
Medications, drugs	دوائیاں
Medicine	دوائی
Advantage, benefit, gain, profit, use	فائدہ
Most	زیادہ تر
For stomach ailments	پیٹ کی بیماریوں کے لئے
Traditional treatment	دیسی علاج
What an unusual thing	کیا خاص بات
Loss	نقصان
Trouble, difficulty	مصیبت
We do not have drugs	ہمارے پاس دوا نہیں ہے
Prescribes medicine from outside	باہر کی دوائی لکھتی ہیں
Isn't suiting	سوٹ نہیں کر رہی
Will not work	کام نہیں چلیگا
Difference	فرق
For this reason	اس وجہ سے
It's the stomach from where diseases arise	پیٹ سے ہی بیماریاں زیادہ ہوتی ہیں

Traditional doctor	کوراج
Physician	ویدیہ
Problem	دقت
Speak clearly	صاف کہتی ہیں
You have to buy medication from outside	باہر سے ہی دوائی لینی ہے
Folks	لوگ
Poorer groups of people	غریب طبقے کے لوگ ہیں

Urdu Questions

رام پرتاپ جندل جی کو ایلوپیتھی دوا لینی کیوں ضروری پڑ جاتی ہے؟

- 1 دواخانہ بہت دور ہے
- 2 دواخانے میں خاص دوائیں ہی ملتی ہیں
- 3 دواخانے میں دوا نہیں ملتی
- 4 ایلوپیتھی کی دوائیں آسانی سے مل جاتی ہیں